

Mestvergisting, dilemma's onder de loep

Beleidsmakers, bestuurders, maatschappelijke organisaties, ondernemers, boeren en burgers. Ruim 80 mannen en vrouwen kwamen woensdag 27 maart 2013 bijeen in de raadszaal van Woerden, om te leren over en met elkaar van gedachten te wisselen over de duurzaamheidsaspecten van mest. Aanleiding voor de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) om deze bijeenkomst te organiseren waren haar eigen dilemma's rond het onderwerp.

Graag levert de NMU een bijdrage aan de transitie naar duurzame energie. Tegelijkertijd wil zij waken voor het stimuleren van ontwikkelingen die (later) niet duurzaam blijken te zijn. Aspecten die deze avond ter sprake kwamen waren: de financieel-technische haalbaarheid, de effecten op de bodemkwaliteit (mineralenkringloop / organisch stofgehalte), het effect op het landschap en tot slot de ethische kant van het verhaal: stimuleren we met mestvergisting de intensieve veehouderij?

Elk onderwerp werd ingeleid door een expert, waarna een panel (Eric Douma (bestuurder LTO Nederland), Walter Roubos (agrariër met plannen voor mestvergisting), Bob Duindam (Wethouder Economie en duurzaamheid, Woerden) en Nol Verdaasdonk (directeur Brabantse Milieufederatie)) reageerde.

Techniek - financiën

Auke Jan Veenstra van LTO Noord gaat in op de techniek. Jaren '80 werden de eerste mestvergisters gebouwd naar aanleiding van de oliecrisis. In die tijd was er veel technisch falen en onvoldoende rendement. Sinds de MEP-subsidie (later SDE) van 2003 zie je volgens Auke Jan een nieuwe generatie vergisters. Die zijn nog altijd afhankelijk van exploitatiesubsidies. Vergisting kan bij lange na niet concurreren met een kolencentrale. 'Er zit weinig energie in mest – het is vooral water,' zegt Auke Jan. De covergisters die de laatste 10 jaar zijn gestart hebben te kampen met stijgende prijzen van de coproducten, terwijl de opbrengst van energie achterblijft. Auke Jan stelt helder dat mestvergisting geen oplossing voor het mestprobleem is. Van de 100% meststoffen die erin gaan, komen er voor 96% ook weer uit, eventueel in een kunstmestachtige vorm. Wel ziet Auke Jan ontwikkelingen in innovatie, bijvoorbeeld superkritische vergassing van mest. Zijn huidige zoektocht is de zoektocht naar rendement, liefst van monovergisting. Auke Jans presentatie vindt u [hier](#).

De volgende spreker, Dick Oosthoek van Rabobank Rijn en Veenstroom, geeft aan vanuit de financieringskant veel ervaring te hebben met mestvergisters. Helaas moet hij aangeven dat veel van de door de Rabobank gefinancierde installaties alweer failliet zijn. Rendement is er pas te halen bij minimaal 2500 koeien; dit strookt niet met boerderijen met gemiddeld 80 à 200 koeien in het Groene Hart. Wil het echt rendabel worden zijn nieuwe technieken nodig, stelt Oosthoek. De Rabobank heeft haar hoop gevestigd op een innovatiefonds, waar nu aan gewerkt wordt. Hierin zou 10 miljoen euro gestoken worden, om de techniek zodanig te ontwikkelen dat de installaties rendabel kunnen gaan draaien. De presentatie vindt u [hier](#).

Veehouder Walter Roubos uit het panel durft na deze niet al te positieve berichten nog steeds zijn pad te vervolgen. Walter treft, samen met acht andere veehouders uit het Kromme Rijn en Heuvelruggebied, voorbereidingen om een grote installatie te bouwen. Samen hebben zij genoeg

mest (van meer dan 2500 koeien). Deze boeren hebben er overigens voor gekozen om geen primaire voedselproducten te gebruiken, om ethische en financiële redenen. Als wetgeving wordt aangepast en het zogenoemde digestaat uit de vergisting kan worden gebruikt als vervanging voor kunstmest, dan leidt dat tot andere financiële berekeningen!

Eric Douma van LTO Nederland reageert: in Nederland is de *businesscase* nog niet haalbaar zoals in Duitsland. Dat heeft te maken met de prijs die betaald wordt voor groene energie. Er zou volgens hem een prijs gezet moeten worden op duurzaamheid.

Nol Verdaasdonk (Brabantse Milieufederatie) bepleit het sluiten van kringlopen op lokale schaal. Met nadruk agendeert Nol het probleem van de bodemvruchtbaarheid, die volgens hem flink achteruit is gegaan in Nederland.

Effecten op nutriëntenkringloop en bodemkwaliteit

Herman de Boer van de WUR geeft vervolgens een kort college over de effecten op de bodem van mestvergisting. Een van de kernpunten uit zijn verhaal is dat de stikstofopname van planten uit vergiste mest hoger is dan uit niet-vergiste mest. Dit maakt dat de behoefte aan kunstmest (op de korte termijn) omlaag gaat. Een onderzoek naar bodemleven dat vier jaar liep, heeft slechts kleine verschillen opgeleverd tussen behandeling met vergiste en onvergiste mest. Wel was er een afname van het aantal regenwormen te zien, waarschijnlijk veroorzaakt door afname van het voedselaanbod (op bouwland). De presentatie vindt u [hier](#).

Verdaasdonk reageert als eerste. Mestvergisting leidt volgens hem niet tot een oplossing voor bodemvruchtbaarheid, waarvoor het organisch stofgehalte cruciaal is. Mestvergisting verlaagt dat organisch stofgehalte juist. Niet alleen op de zandgronden in Brabant, maar ook op grasland! En waarom importeren wij de soja uit de andere kant van de wereld, wat hier een overschot aan mineralen oplevert?

Uit de zaal reageert Kor Zwart van onderzoeksbureau Alterra. Hij geeft aan dat langjarig onderzoek van 1980 tot 2008 aangeeft dat nergens een daling van het organisch stofgehalte is geconstateerd. Misschien wel op bedrijfsniveau.

Effect op landschap en ruimtelijke kwaliteit

Ingeborg Thoral, adviseur Ruimtelijke Kwaliteit bij de provincie Utrecht, gaat in op het ruimtelijk aspect van de mestvergisting. Of eigenlijk van het energielandschap, want het gaat ook om windmolens en zonnepanelen in het landschap. En ook onder de grond moet de infrastructuur worden aangepast aan de nieuwe energievormen. De provincie geeft ruimte aan vergisters. De kleine soorten op agrarische percelen (tot 2,5 ha), de grotere op bedrijventerreinen.

Ook bepleit Ingeborg om het landschap 'leesbaar' te maken. Koppel recreatie aan duurzame energieopwekking. Zorg dat mensen langs een vergister kunnen fietsen of wandelen, met informatie over wat er gebeurt.

Bob Duindam (wethouder in Woerden) reageert dat hij als gemeentebestuurder in zijn bestemmingsplan strakkere kaders wil hanteren: 2,5 ha is volgens hem hartstikke groot. Als reactie op een opmerking over lange vergunningsprocedures, roept Bob de aanwezigen op om meteen bij de eerste gedachte over een vergister met de gemeente in gesprek te gaan, om het proces zo soepel mogelijk te laten verlopen.

De ethische kant van het verhaal, dierenwelzijn

Frits van der Schans van CLM Onderzoek & Advies gaat in op verschillende initiatieven die bestaan om te werken aan duurzaamheid in de biomassa-sector. Zo is er een prioritering die aangeeft dat *food*

boven *feed* gaat, dat weer boven *fuel* gaat. Maar, zo geeft Frits aan, dit levert weer allerlei belemmeringen op. Hij presenteert een aantal dilemma's. Wat als door productie van biomassa voor *fuel*, gewaswisseling leidt tot een gezondere bodem en minder gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen? Moet je dan dus geen 'fuel' produceren, omdat het ten koste gaat van *food* en *feed*? Zo volgen nog een heleboel dilemma's, onder andere over dierenwelzijn. Zie zijn presentatie [hier](#).

Eric Douma reageert dat LTO samen met Dierenbescherming werkt aan het sterrensysteem, en er dus mede voor heeft gezorgd dat er 'sterrenvlees' op de markt is. Ook spreekt LTO met Natuur en Milieu. En algemeen wordt gesteld dat we wellicht meer moeten focussen op de discussie omtrent het voedselvraagstuk en het klimaatvraagstuk. Want een groot voordeel van vergisting is dat uitstoot van methaan, een sterk broeikasgas, sterk teruggebracht kan worden.

Conclusies

De panelleden;

- Eric Douma, LTO: 'Niet bang zijn om te innoveren, werken aan de kringloop!'
- Walter Roubos, veehouder: 'Ik ga lekker zo door met verduurzaming van mijn bedrijf, mest hebben we toch. De energieprijs mag wel omhoog.'
- Nol Verdaasdonk, BMF: 'Gaan we kiezen voor kwantiteit of kwaliteit? Technologie lost het probleem in ieder geval niet op.'
- Bob Duindam, gemeente Woerden: 'Als er inderdaad systemen zijn met een terugverdientijd van vijf jaar – zoals een bezoeker uit het publiek beweert – wordt het druk bij de borrel! Dierenwelzijn kun je wel overlaten aan de boeren.'

Tot slot probeert Lot van Hooijdonk, avondvoorzitter, de avond samen te vatten vanuit het perspectief van de NMU. 'Energie lijkt voor mestvergisting niet de goede aanvliegroute te zijn, vanwege te weinig rendement. Wel het sluiten van kringlopen en het tegengaan van uitstoot van het broeikasgas methaan. Monovergisting van alleen mest heeft voor ons de voorkeur, grootschalige installaties kunnen ook; het ruimtelijk probleem lijkt oplosbaar. De uitdaging *overall* is te denken op systeemniveau, uitgaand van het sluiten van kringlopen en een goede bodemvruchtbaarheid.'

De avond eindigt in een lange en geanimeerde borrel.